

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ
ЯК ЗАПОРУКА МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ****THE INTERNATIONAL LEGAL DIMENSION OF THE ARMED AGGRESSION
OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE AS A GUARANTEE
OF INTERNATIONAL SUPPORT**

**Руснак Ю.І., к.ю.н., заслужений юрист України, старший дослідник,
заступник начальника центру, начальник науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення
у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва**

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України

**Стужук Ю.П., науковий співробітник науково-дослідного відділу
правових проблем у сфері міжнародного співробітництва науково-дослідного управління проблем
ресурсного забезпечення у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва**

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України

Стаття є дослідженням міжнародної оцінки збройної агресії російської федерації проти України. Визначено, що збройна агресія російської федерації, зокрема шляхом окупації російською федерацією окремих територій України, розпочалась 19 лютого 2014 року, і цей факт закріплено у відповідному Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Авторами проаналізовано ключові події, починаючи з окупації Автономної республіки Крим та подальшої ескалації конфлікту на Сході України. Також, було проаналізовано офіційні заяви міжнародних організацій на початку агресії російської федерації у 2014 році. Встановлено, що міжнародна спільнота засудила проведення незаконного референдуму в Автономній республіці Крим 16 березня 2014 року та висловила рішучу підтримку Україні. Було досліджено наступні заяви: Генеральної Асамблеї ООН, Ради Безпеки ООН, Парламентської асамблеї Ради Європи, Парламентської асамблеї Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Комітету міністрів Ради Європи, Європейського парламенту та інших у період з 2014 по 2022 роки. Також, авторами зосереджено увагу на реагування міжнародної спільноти в умовах широкомасштабної агресії російської федерації 24 лютого 2022 року. Ключові документи, прийняті міжнародною спільнотою свідчать про засудження агресивних дій російської федерації в Україні та висловлюють підтримку територіальної цілісності України. Документи, ухвалені в умовах широкомасштабного вторгнення російської федерації продемонстрували ще більш жорсткішу реакцію міжнародної спільноти, ніж у попередні роки. Така жорстка реакція свідчить в першу чергу про те, що широкомасштабне вторгнення російської федерації стало переломним моментом у міжнародних відносинах та призвело до значної консолідації зусиль проти агресора.

Ключові слова: агресія рф, окупація, світова спільнота, міжнародні угоди, територіальна цілісність України.

This article explores the international assessment of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. It has been established that the armed aggression of the Russian Federation, particularly through the occupation of certain territories of Ukraine by the Russian Federation, began on February 19, 2014, as enshrined in the relevant Law of Ukraine "On Ensuring the Rights and Freedoms of Citizens and the Legal Regime in the Temporarily Occupied Territory of Ukraine." The authors analyze key events starting with the occupation of the Autonomous Republic of Crimea and the subsequent escalation of the conflict in Eastern Ukraine. They also examine official statements by international organizations at the beginning of the Russian Federation's aggression in 2014. It has been determined that the international community condemned the illegal referendum in the Autonomous Republic of Crimea on March 16, 2014, and expressed strong support for Ukraine. The following statements were analyzed: those of the UN General Assembly, the UN Security Council, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, the Parliamentary Assembly of the Organization for Security and Co-operation in Europe, the Committee of Ministers of the Council of Europe, the European Parliament, and others from 2014 to 2022. The authors also focus on the response of the international community in the context of the large-scale aggression of the Russian Federation on February 24, 2022. Key documents adopted by the international community testify to the condemnation of the aggressive actions of the Russian Federation in Ukraine and express support for Ukraine's territorial integrity. Documents adopted in the context of the large-scale invasion of the Russian Federation demonstrate an even harsher reaction from the international community than in previous years. This strong reaction indicates, first and foremost, that the large-scale invasion of the Russian Federation became a turning point in international relations and led to significant consolidation of efforts against the aggressor.

Key words: RF aggression, occupation, international community, international agreements, territorial integrity of Ukraine.

Постановка проблеми. Інтервенція російської федерації (рф) в Україну у 2014 році, окупація Автономної Республіки Крим (АР Крим) та подальша ескалація конфлікту на Сході України стали одними з найсерйозніших порушень міжнародного права в Європі після Другої світової війни. Ці дії завдали не тільки величезних людських страждань, але й підірвали основи міжнародного правопорядку, який заснований на принципах суверенітету та територіальної цілісності держав, а також на повазі до прав людини. Міжнародна спільнота прийняла низку документів, у яких рішуче засудила агресію рф у 2014 році. За період з 2014 по 2022 роки було прийнято багато документів різними міжнародними організаціями та державами, які висловлювали свою підтримку Україні та засуджували дії рф.

Втім, розпочате у 2022 році широкомасштабне вторгнення рф змінило ситуацію на міжнародній арені. Це

стало переломним моментом у відносинах рф з міжнародною спільнотою. Світова реакція стала ще більш жорсткішою та рішучішою стосовно агресії рф в Україні. Україна отримала безпрецедентну підтримку та допомогу від міжнародних партнерів, а рф опинилася в ізоляції та під тиском жорстких санкцій. Міжнародно-правова оцінка агресії рф в Україні залишається важливим та пріоритетним напрямком досліджень, особливо в умовах триваючого широкомасштабного вторгнення, що і зумовлює актуальність обраного дослідження.

Стан опрацювання. Міжнародно-правову кваліфікацію дій російської федерації на Сході України як акт агресії описував Довбенко М., міжнародно-правова кваліфікація окупації Донбасу описана в дослідженнях Цибуленко Є., Тетера І. Детальний огляд даного питання розкрито в роботі Савчук К. «Міжнародно-правова кваліфікація агресії російської федерації в Криму та на сході України».

Втім, виходячи з аналізу окреслених наукових праць, важливим є подальше ґрунтовне дослідження окресленої проблематики.

Метою дослідження є аналіз міжнародно-правової оцінки та ключових документів, ухвалених міжнародною спільнотою у відповідь на агресію рф в Україні.

Виклад основного матеріалу. Збройна агресія рф, зокрема шляхом окупації рф окремих територій України, розпочалась 19 лютого 2014 року. АР Крим та місто Севастополь є тимчасово окупованими рф з 20 лютого 2014 року. Цей факт відображено у частині другій статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [7].

1 березня 2014 року самопроголошений «голова Ради міністрів АР Крим» С. Аксєонов звернувся до В. Путіна посприяти у «забезпеченні миру і спокою» на території АР Крим. Після чого, В. Путін направив до Ради Федерації Федеральних Зборів рф пропозицію про введення російських військ в Україну, аргументуючи це її «загрозою життю громадян Російської Федерації, співвітчизників, особового складу військового контингенту збройних сил Російської Федерації, який дислокується... на території України». Згодом, палати Державної думи проголосували за введення російських військ на територію України, і в АР Крим зокрема [10].

7 березня 2014 року відповідно до Указу Президента України № 261 було зупинено дію Постанови ВР АР Крим від 6 березня 2014 року № 1702-6 / 14 «Про проведення загальнокримського референдуму» [9]. 14 березня 2014 року Конституційним Судом України було визнано оголошення референдуму таким, що не відповідає Конституції України [13]. Втім, всупереч нормам українського і міжнародного права 16 березня 2014 року незаконний референдум про незалежність АР Крим було проведено. У квітні 2014 року, рф окупувала окремі райони Донецької та Луганської областей та утворила так звані квазідержавні утворення «Донецьку народну республіку» і «Луганську народну республіку».

З початку агресії проти України з 2014 року, рф порушила близько 400 міжнародних договорів, однією зі сторін у яких є Україна, зокрема Будапештський Меморандум, Статут Організації об'єднаних націй, низку конвенцій ООН та Гельсінські угоди [15]. Також, рф порушила Женевські конвенції, Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, Договір про дружбу, співпрацю та партнерство між Україною та Російською Федерацією, Конвенцію ООН з морського права та багато інших.

Варто зазначити, що збройна агресія рф проти України у 2014 році стала серйозним викликом міжнародному правопорядку. Світова спільнота рішуче засудила дії рф у 2014 році, пов'язані з окупацією АР Крим та розпалюванням збройного конфлікту на Сході України.

27 березня 2014 року на 68-й сесії Генеральної Асамблеї ООН (ГА ООН), було ухвалено Резолюцію ГА ООН № А/RES/68/262 «Про територіальну цілісність України» [31]. Дане засідання скликалось спеціально для розгляду питання збройної окупації рф території України, а саме АР Крим. Авторами цієї постанови виступили Німеччина, Канада, Коста-Рика, Литва, Польща й Україна. В результаті агресію рф в АР Крим засудили 100 держав, проте підтримали 11 країн, а саме: росія, Білорусь, Зімбабве, Венесуела, Сирія, Болівія, Вірменія, КНДР, Куба, Нікарагуа й Судан. Крім того, варто зазначити, що 58 країн, включно з КНР, «проігнорували» цю процедуру й утрималися від голосування, а 24 країни взагалі не брали участь у голосуванні за резолюцію про територіальну цілісність України. Ухвалення даного документу у 2014 році продемонструвало чітку позицію світової спільноти щодо засудження окупації рф АР Крим. У першій резолюції, як і у подальших, зазначено, що Крим – це Україна, український пів-

острів є тимчасово окупованою територією, а рф – держава-окупантка [3].

Втім варто додати, що незважаючи на переважну більшість тих країн, які підтримали дане рішення, майже половина держав-членів ООН не підтримали резолюцію «Територіальна цілісність України», відповідно до якої ГА ООН підтверджувала суверенітет і територіальну цілісність України в її міжнародно визнаних кордонах і не визнавала правомірності будь-якої зміни статусу АР Крим і статусу міста Севастополя, що спирається на референдуму 16 березня 2014 року, оскільки цей референдум не мав законної сили. Крім того, ГА ООН закликала усі держави, міжнародні організації і спеціалізовані органи не визнавати зміни статусу АР Крим і міста Севастополя й утриматися від будь-яких дій, які можна було би тлумачити як таке визнання [2]. Варто зазначити, що ця резолюція стала першою вагомою відповіддю міжнародного співтовариства на початок збройної агресії рф проти України.

Наступна резолюція ГА ООН, стосувалася ситуації із правами людини в тимчасово окупованих рф АР Крим та місті Севастополь. Її ухвалення відбулось 19 грудня 2016 року, втім варто зазначити, що за цей документ (71 / 205) проголосували 70 країн, утрималися – 77 країн, а проти виступили 26 делегацій, серед яких зокрема: – росія, Вірменія, Білорусь, Китай, Індія, Сербія, Північна Корея та інші [2]. У даній резолюції ГА ООН від 19 грудня 2016 року (71 / 205) рф була визнана як держава, що здійснила окупацію українських територій. Також, ГА ООН було висунуто вимогу до рф припинити агресію та вжити заходів відповідно до норм міжнародного права [29].

В умовах триваючої агресії рф ГА ООН прийняла наступні документи: 22 грудня 2018 року (73 / 263), 18 грудня 2019 року (74 / 168), 16 грудня 2020 року (75 / 192), 16 грудня 2021 року (76 / 179) та 15 грудня 2022 року (77 / 229) «Ситуація з правами людини на тимчасово окупованих Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, Україна»; 19 грудня 2023 року (78 / 221) «Ситуація з правами людьми на тимчасово окупованих територіях України, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь»; 17 грудня 2018 року (73 / 194), 09 грудня 2019 року (74 / 17), 07 грудня 2020 року (75 / 29), 09 грудня 2021 року (76 / 70) «Проблема мілітаризації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, Україна, а також частин Чорного та Азовського морів», а також щорічне включення до порядку денного ГА ООН, починаючи з 2018 року, пункту порядку денного «Ситуація на тимчасово окупованих територіях України» [17].

Після широкомасштабного вторгнення рф в Україну 24 лютого 2022 року, вже 28 лютого 2022 року була скликана одинадцята надзвичайна спеціальна сесія ГА ООН присвячена саме агресії рф проти України. За час цієї сесії ГА ООН було прийнято 6 резолюцій. Зокрема, 2 березня 2022 року було ухвалено Резолюцію ES – 11 / 1 «Агресія проти України» [20]. Вона привернула увагу до порушення з боку рф частини 4 статті 2 Статуту ООН. Резолюцію було ухвалено: «за» – проголосувала 141 країна, «проти» – проголосувало 5 країн (Білорусь, Корейська Народна-Демократична Республіка, Еритрея, Російська Федерація, Сирія) та «утрималися» – 35 країн. Резолюція ГА ООН № ES – 11 / 1 стала найбільш масштабним засудженням агресії з боку ООН.

Окремо варто звернути увагу на реагування Ради Безпеки ООН (РБ ООН) щодо ситуації в Україні, яка склалась у 2014 році внаслідок агресії рф. Перше засідання Ради Безпеки ООН щодо ситуації в АР Крим відбулося вже 28 лютого 2014 року, на якому РБ ООН висловила підтримку територіальній цілісності України, закликаючи усі сторони до політичного діалогу й нагадала про необхідність виконання міжнародних договорів, а саме, Будапештського меморандуму 1994 року. Засідання РБ ООН було закритим, і рішення не було ухвалено, лише опублі-

ковано комюніке за результатами обговорення. В подальшому РБ ООН регулярно розглядалось питання АР Крим. Так, у період з 1 по 19 березня 2014 року вона шість разів збиралася з цього питання, але офіційні рішення не були ухвалені [19].

Першим значущим документом РБ ООН стосовно конфлікту на Донбасі, стала резолюція від 21 липня 2014 року № S / RES / 2166 (2014), яка стосувалась трагічної загибелі 298 осіб, котрі перебували на літаку компанії «Малайзійські авіалінії», що виконував рейс МН17, який був збитий 17 липня 2014 року над тимчасово окупованою територією України. В цій резолюції засуджувалися дії, що призвели до зазначеної катастрофи та заявлялося про підтримку ООН усіх зусиль, що вживаються для організації всебічного, ретельного і незалежного міжнародного розслідування цього інциденту. Крім того, надавалась позитивна оцінка діям України, які здійснювались з метою якнайшвидшого початку детального міжнародного розслідування [30].

Також, варто звернути на ще один документ, що стосувався подій на Донбасі, а саме, резолюція РБ ООН від 17 лютого 2015 року № S / RES / 2202 (2015) [27]. У даній резолюції заявлялось про повну повагу до суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України й висловлювалося тверде переконання стосовно того, що урегулювання ситуації на Сході України є можливим тільки внаслідок мирного розв'язання ситуації, що склалась. Основним змістом згаданого документу було схвалення РБ ООН «Комплексу заходів з виконання Мінських угод», прийнятого і підписаного у Мінську 12 лютого 2015 року, а також заклик до учасників угод забезпечити повне виконання зазначеного «Комплексу заходів» [19].

У лютому 2022 року внаслідок широкомасштабного вторгнення рф в Україну РБ ООН від 27 лютого 2022 року ухвалила Резолюцію 2623, яка скликала спеціальне засідання Генеральної Асамблеї щодо України. Оскільки це була процедурна постанова, росія як постійний член Ради Безпеки ООН не змогла в цьому випадку використати право вето [28]. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН прийнята 2 березня 2022 року, засудила агресію рф, як зазначалося вище.

Численні документи щодо підтримки територіальної цілісності України в рамках міжнародно-визнаних кордонів приймалися Парламентською асамблеєю Ради Європи (ПАРЄ), Парламентською асамблеєю Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ПА ОБСЄ) тощо [4].

Внаслідок агресії рф в Україні, 9 квітня 2014 року ПАРЄ ухвалила Резолюцію № 1988 (2014) «Останні події в Україні: загрози для функціонування демократичних інститутів», в якій асамблея підтвердила повну легітимність нової влади в Україні і законність її рішень, крім того у резолюції рішуче засуджуються дії рф, спрямовані на порушення суверенітету і територіальної цілісності України. У даній резолюції була підтверджена позиція ПАРЄ щодо незаконності проведення т. зв. референдуму 16 березня 2014 року в АР Крим і місті Севастополь, та зазначено, що результати такого «референдуму» та незаконна анексія Криму рф не визнаються Радою Європи. ПАРЄ за втручання у справи України позбавила рф права голосу, а також участі в роботі керівних органів ПАРЄ і в спостереженні на виборах [11].

Згодом, ПАРЄ ухвалила Резолюцію від 10 квітня 2014 року 1990 (2014) «Перегляд по суті попередньо затверджених повноважень російської делегації», якою делегація рф була позбавлена: права голосу у Асамблеї, права бути представленою в керівних органах ПАРЄ, права брати участь у місіях ПАРЄ зі спостереження за виборами. У тексті зазначено, що підставою для оскарження повноважень делегації рф стали анексія Криму, подальша погроза силою, втручання у внутрішні справи України. Асамблея залишила за собою право припинити

повноваження делегації рф, якщо остання не піде на деескалацію ситуації та не скасує анексію Криму до січня 2015 року [16].

За період з 2014 по 2024 роки ПАРЄ прийняло низку резолюцій щодо засудження дій рф в Україні. З початку широкомасштабного вторгнення рф в Україну, ПАРЄ ухвалила 15 березня 2022 року Висновок 300 (2022) «Наслідки агресії російської федерації проти України» [21] в якому зазначено, що у зв'язку з серйозними порушеннями росією Статуту Ради Європи, асамблея підтримує продовження процедури виключення рф з Ради Європи згідно зі статтею 8 Статуту. Зважаючи на несумісність зі статусом члена Ради Європи дій рф та невиконання нею своїх зобов'язань перед Радою Європи, асамблея вважає, що рф більше не може бути членом Ради Європи. Тому асамблея пропонує Комітету міністрів Ради Європи (КМРЄ) закликати росію негайно вийти з Ради Європи, а у разі її не виходу, прийняти рішення про припинення членства рф в Організації.

27 та 28 квітня 2022 року під час Другої частини сесії 2022 року ПАРЄ було ухвалено дві резолюції (2433 (2022) і 2436 (2022)) та рекомендації (2228 (2022) і 2231 (2022)) на теми: «Наслідки продовження агресії російської федерації проти України: роль і відповідь Ради Європи» та «Агресія російської федерації проти України: забезпечення відповідальності за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права та інші міжнародні злочини» [16].

КМРЄ також підтримав територіальну цілісність, суверенітет та незалежність України у своїх рішеннях від 26 лютого, 14 та 20 березня, 3 та 16 квітня 2014 року, 17 вересня 2014 року та 24 жовтня 2014 року. Крім того, 15 квітня 2015 року було ухвалено комплексне рішення КМРЄ на підтримку територіальної цілісності та незалежності України [14].

Серед важливих рішень РЄ стосовно України, прийнятих в умовах широкомасштабного вторгнення рф в Україну, варто відзначити ухвалене у червні 2022 року рішення КМРЄ щодо ситуації з правами людини в АР Крим та місті Севастополь. Зазначене рішення було ухвалене за результатами розгляду доповіді Генсекретаря, підготовленої на виконання ініційованого Україною у травні 2021 року рішення КМРЄ «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, Україна» [18]. Ці рішення КМРЄ демонструють підтримку України з боку Ради Європи та її рішучість захищати права людини та міжнародне право в контексті агресії рф.

В контексті реагування міжнародної спільноти на агресію рф в Україні, варто також звернути увагу на рішення ПА ОБСЄ. 1 липня 2014 року на 23 щорічній сесії ПА ОБСЄ ухвалила Резолюцію «Очевидне, грубе та не виправлене порушення Гельсінських принципів Росії» [21], у якій визнала дії рф воєнною агресією на угоду власним інтересам, а також висловила тверду підтримку територіальної цілісності, політичної незалежності та суверенітету України. Попри те, що російська делегація наполягала на виключенні проекту цього документу з порядку денного сесії ПА ОБСЄ, за резолюцію проголосували 92 делегати, проти – 30, утрималися – 27 [5]. У липні 2015 року на 24 щорічній сесії ПА ОБСЄ була ухвалена Резолюція «Очевидні, грубі і не виправлені порушення РФ зобов'язань в рамках ОБСЄ і міжнародних норм», в якій у якій визнала дії рф актом військової агресії проти України [26]. Згодом, відповідні резолюції стосовно агресії рф в Україні приймалися ПА ОБСЄ у 2016, 2017, 2018 та 2019 роках.

З початком широкомасштабного вторгнення рф, на 29 щорічній сесії ПА ОБСЄ була прийнята Резолюція «Агресивна війна російської федерації проти України та її народу, що також становить загрозу всьому регіону ОБСЄ» [22]. У даній резолюції ПА ОБСЄ закликала Постійний комітет ПА ОБСЄ внести зміни до Правил і процедур, які створюють механізм оскарження і в результаті – позбавлення повноважень делегації держави-учасниці, яка пору-

шила суверенітет та територіальну цілісність іншої держави-учасниці». Також, розглядає злочини рф як воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид, наполягає на якнайшвидшому створенні спеціального міжнародного кримінального трибуналу задля притягнення до відповідальності за ці злочини, вимагає виведення військ рф з України тощо [6].

Також, звернемо увагу на дії Європейського парламенту щодо агресії рф у 2014 році. Перша резолюція Європейського парламенту (2014 / 2627 (RSP), яка зосереджує увагу саме на проблемі окупації рф АР Крим, була прийнята 13 березня 2014 року напередодні т. зв. референдуму, за допомогою якого рф намагалась легітимізувати анексію українського півострова. У даній резолюції рішуче засудила акт агресії рф у зв'язку із вторгненням в АР Крим, який є невід'ємною частиною України і визнаний таким рф та міжнародною спільнотою; закликала до негайної деескалації кризи з негайним виведенням всіх збройних сил, які незаконно перебувають на території України та закликала до повного дотримання міжнародного права та існуючих договірних зобов'язань [24]. У прийнятому документі було перераховано низку міжнародних та двосторонніх угод, які порушила рф, розпочавши окупацію АР Крим і ще раз проголосувалось, що референдум про приєднання АР Крим до рф буде визнаний нелегітимним, оскільки «протирічить Конституції України та нормам міжнародного права» [12].

Згодом, 17 квітня 2014 року була прийнята Резолюція (2014 / 2699 (RSP) «Про тиск Росії на країни Східного партнерства та, зокрема, дестабілізацію східної України», у якій висловлено рішуче засудження ескалації, дестабілізації та провокації на сході та півдні України; відкидається будь-яка підготовка до незаконних референдумів, «подібних до кримського»; попереджається, що дедалі більша дестабілізація та диверсії, спричинені проросійськими озброєними, навченими та добре скоординованими сепаратистами на чолі з російським спецназом, можуть бути використані як фальшивий привід для військового втручання росії, запобігання президентським виборам та примусової федералізації як передвісника поділу України [25].

У період з 2014 по 2022 роки була прийнята низка резолюцій Європейським парламентом щодо агресії рф в Україні. В умовах широкомасштабного вторгнення рф, Європейський парламент 1 березня 2022 року прийняв Резолюцію (2022 / 2564 (RSP)) «Російська агресія проти України», у якій зокрема в найрішучіший спосіб засудила незаконну, неспровоковану і невинуватену військову агресію рф проти і вторгнення в Україну, а також залучення Білорусі до цієї агресії; вимагає щоб російська федерація негайно припинила всю військову діяльність в Україні, беззастережно вивела всі військові і парамілітарні сили і військову техніку з усієї міжнародно визнаної території України, і повністю поважала територіальну цілісність,

суверенітет і незалежність України в межах її міжнародно визнаних кордонів; висловила свою неподільну солідарність з народом України, який вже вісім років потерпає від війни у своїй країні, і у найрішучіший спосіб засуджує дії Росії проти України [23].

Водночас, варто зазначити, що Верховна Рада України звернулася до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором 27 січня 2015 року [8]. У цій Постанові Верховна Рада України, посилаючись на положення Статуту ООН та «Визначення агресії», визнала рф державою-агресором. Окрім міжнародних організацій, більшість країн світу висловила свою підтримку Україні та засудили агресивні дії рф у 2014 році. Проте, варто зазначити і те, що не всі країни світу однаково відреагували і засудили агресивну політику, деякі з них висловили свою підтримку рф.

Після початку широкомасштабного вторгнення рф 24 лютого 2022 року, Україна активно зверталася до різних міжнародних організацій з метою підтримки для захисту свого суверенітету, територіальної цілісності та прав людини, що зафіксовано в основних нормативно-правових актах. Крім того, зверталась до міжнародної спільноти задля отримання військової допомоги та засудження агресії. З початку широкомасштабного вторгнення міжнародними партнерами надано всебічну допомогу, що включає фінансову, гуманітарну, військову та політичну, яка стала важливим фактором у зміцненні обороноздатності нашої держави та ефективної протидії агресії рф.

Висновок. Отже, збройна агресія рф проти України, що розпочалася у 2014 році шляхом окупації АР Крим, згодом і окремих районів Донецької та Луганської областей, а з лютого 2022 року переросла у широкомасштабне вторгнення – була рішуче засуджена міжнародною спільнотою. Ряд міжнародних організацій ухвалили низку резолюцій та різних документів, у яких була висловлена підтримка Україні у зв'язку з агресією рф. Окупацію АР Крим не визнали Україна, ГА ООН, ПАРЕ, ПА ОБСЄ, Європейський парламент та інші, а також не визнали переважна більшість держав світу. Міжнародна спільнота вважає агресію рф в Україні порушенням принципів міжнародного права та низки міжнародних угод.

Проаналізована лише частина документів, прийнятих у період з 2014 по 2022 роки, а також, в умовах широкомасштабного вторгнення рф, свідчить про чітку позицію світової спільноти. У зв'язку із триваючою агресією рф, міжнародна спільнота має продовжувати здійснювати тиск на рф, вимагаючи припинити агресію, вивести війська з території України, відшкодувати завдану рф шкоду та притягнути винних осіб до відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висновок ПАРЕ 300 (2022) «Наслідки агресії Російської Федерації проти України» від 15 березня 2022 року. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29885/html> (дата звернення: 21.06.2024).
2. Віднянський С. ООН та українська дипломатія в боротьбі за незалежність і територіальну цілісність України в умовах російсько-української війни. *Міжнародні відносини України: наукові пошуки та відкриття*. 2023. С. 10–44.
3. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2014–2016). Авторський колектив: С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов (відповідальний редактор), В.В. Піскіжова (відповідальний секретар), Г.О. Харлан. Київ: Інститут історії України НАН України, 2017. 319 с.
4. Нова резолюція ООН щодо Криму: десять змін, важливих для України. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/12/19/7075262/> (дата звернення: 13.06.2024).
5. «Очевидне, грубе та невинуватене порушення Гельсінкських принципів Російською Федерацією». *Права людини в Україні*. URL: <https://khrgp.org/1404249211> (дата звернення: 22.06.2024).
6. Парламентська асамблея ОБСЄ підтримала ідею позбавити повноважень делегацію Росії. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/6/7142701/> (дата звернення: 21.06.2024).
7. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 22.06.2024).
8. Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором : Постанова Верхов. Ради України від 27.01.2015 р. № 129-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19#Text> (дата звернення: 22.06.2024).

9. Про зупинення дії Постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим від 6 березня 2014 року № 1702-6/14 "Про проведення загальнокримського референдуму" : Указ Президента України від 07.03.2014 р. № 261/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261/2014#Text> (дата звернення: 23.06.2024).
10. Путін оголосив Україні війну. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/03/1/7016683/> (дата звернення: 20.06.2024).
11. Резолюція 1988 (2014) прийнята Парламентською асамблеєю Ради Європи від 09.04.2014 «Останній розвиток подій в Україні: загроза функціонуванню демократичних інститутів». URL: [https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/1925_rez_1988_\(2014\).htm](https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/1925_rez_1988_(2014).htm) (дата звернення: 19.06.2024).
12. Резолюція ЄП – DW – 13.03.2014. *Dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/європарламент-засудив-агресію-росії/a-17495128> (дата звернення: 20.06.2024).
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями виконуючого обов'язки Президента України, Голови Верховної Ради України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим „Про проведення загальнокримського референдуму“ (справа про проведення місцевого референдуму) : Рішення Конституц. Суду України від 14.03.2014 р. № 2-пн/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-14#Text> (дата звернення: 20.06.2024).
14. Рогач О.Я., Менджул М.В. Механізм поновлення територіальної цілісності України та внутрішня вимушена міграція. Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб : *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (20 квітня 2017 року, м. Ужгород). С. 31-38.
15. Росія порушила близько 400 міжнародних договорів, учасницею яких є Україна – Зеленський. *Суспільне*. URL: <https://susplne.media/248787-rosia-porusila-blizko-400-miznarodnih-dogovoriv-ucasniceu-akih-e-ukraina-zelenskij/> (дата звернення: 20.06.2024).
16. Україна і Парламентська асамблея Ради Європи. *Постійне представництво України при Раді Європи – Офіційний сайт*. URL: <https://coe.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/ukrayina-v-parue> (дата звернення: 21.06.2024).
17. Україна та ООН. *Постійне представництво України при ООН – Офіційний сайт*. URL: <https://un.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo> (дата звернення: 19.06.2024).
18. Участь України у діяльності Ради Європи. *Міністерство закордонних справ України – Офіційний сайт*. URL: <https://mfa.gov.ua/miznarodni-vidnosini/rada-yevropi/uchast-ukrayini-u-diyalnosti-radi-yevropi> (дата звернення: 22.06.2024).
19. Фощан Я.І., Васильців, О.О. Український Схід на порядку денному ООН і Ради Європи. Міжнародні аспекти інтеграції Донбасу і Криму в політико-правовий і соціокультурний простір України: аналітична доповідь / А. І. Кудряченко (кер. авт. колективу), В. О. Швед, В. В. Солошенко, С. Г. Самойленко [та ін.]. 2019. С. 52-58.
20. Aggression against Ukraine : resolution / adopted by the General Assembly. *United Nations. Digital Library*. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3965290?ln=ru> (дата звернення: 20.06.2024).
21. Baku declaration and resolutions adopted by the OSCE parliamentary assembly at the twenty-third annual session Baku, 28 June to 2 July 2014. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2014-baku/declaration-2/2540-2014-baku-declaration-eng/file> (date of access: 20.06.2024).
22. Birmingham declaration and resolutions adopted by the OSCE parliamentary assembly at the twenty-ninth annual session Birmingham, 2–6 July 2022. URL : <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2022-birmingham/declaration-28/4409-birmingham-declaration-eng/file> (date of access: 19.06.2024).
23. European Parliament resolution of 1 March 2022 on the Russian aggression against Ukraine (2022/2564(RSP)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022IP0052> (date of access: 21.06.2024).
24. European Parliament resolution of 13 March 2014 on the invasion of Ukraine by Russia (2014/2627(RSP)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014IP0248> (date of access: 18.06.2024).
25. European Parliament resolution of 17 April 2014 on Russian pressure on Eastern Partnership countries and in particular destabilisation of eastern Ukraine (2014/2699(RSP)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014IP0457> (date of access: 20.06.2024).
26. Helsinki declaration and resolutions adopted by the OSCE parliamentary assembly at the twenty-fourth annual session Helsinki, 5 to 9 July 2015. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2015-helsinki/declaration-3/2977-2015-helsinki-declaration-eng/file> (date of access: 22.06.2024).
27. Resolution 2202 (2015) Adopted by the Security Council at its 7384th meeting, on 17 February 2015. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/787968?ln=ru&v=pdf> (date of access: 17.06.2024).
28. Resolution 2623 (2022) / adopted by the Security Council at its 8980th meeting, on 27 February 2022. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3958807?ln=ru&v=pdf> (date of access: 19.06.2024).
29. Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2016 [on the report of the hird Committee (A/71/484/Add.3)] 71/205. Situation of human rights in the Autonomous Republic of Crimea and th city of Sevastopol (Ukraine) https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/71/205 (date of access: 19.06.2024).
30. Security Council resolution 2166 (2014) [on downing of Malaysia Airlines flight MH17 on 17 July in Donetsk Oblast, Ukraine. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/776055> (date of access: 18.06.2024).
31. Territorial integrity of Ukraine. Resolution 68/262 adopted by the General Assembly on 27 March 2014/ UN. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/767565?ln=en> (date of access: 20.06.2024).